

menko hauek Portugaleteko hiribilduak Herbehereetako populazio desberdinekin zituen merkataritza-erlazioetatik datoz. Bi pinturak esku beretik irten direla baieztatu daiteke. Pintura hauen egilea ez dago jakiterik, XV. mendearen amaierakoak edo XVI. mendearen hasierakoak direla badirudi ere.

Sakristia (7), pizkundeko portada duelarik, tenpluarekin batera eraiki zen. Alberdi, Bengoechea eta Cia enpresak 1908an altzari neogotikoak egin zituen. 1900an zabaldu egin zuten Gregorio Ibarreche eta Francisco de Berriozabal arkitektoek. Alde honetan, gaur egun **Museoa (11)** dugu, eliza-urregintzako pieza batzuk gordetzen dituen bai eta kultutik aldentutako imajinak eta ornamentu zahar eta baliotsuak ere. Aipagarriak dira esaterako, XVII. mendeko Kustodia Nagusia, jatorriz perutarra, Baldecilla almiranteak oparitu zuena eta XVIII. mendeko mexikar jatorrizko zilarrezko multzoa, kustodia txikia, kaliza eta kopoiaz osatutakoa.

Bataio Uhaska (13) XVII. mendeko hasierako barroko estilokoa eta **Organo erromantikoa** hiru teklatuduna eta Didier frantses etxeak egina 1901ean, oso elementu baliotsuak ere badira. 1748an hozkatzaile eta mihiztatzaile izandako Pedro de Garmak lan bikaina egin zuen zurgindegi barroko arloan. Berari zor zaio Erriberako Portaleko sarbide-atea, pilastrez eta panelez egituratuta.

1951ean Pio XII Aita Santuak **Basilika Txiki** izendatu zuen. Eusko Jaurlaritzak, Kulturako Ministerioaren gainbegiratzepean, 1984an **Kultura-intereseko ondasun, Monumentu Historiko Artistiko** kategoriaz izendatu zuen. Izendatze honen barruan Erretaula Nagusia eta Erregeen Adorazioaren erre-aula ditugu.

Basilika 1987an eta 1994an berregin zuten. Honi esker, eraikuntzak bere distira osoa berreskuratu zuen.

BASÍLICA DE SANTA MARÍA PORTUGALETE

Cantón de la Iglesia, s/n
48920 Portugalete, Bizkaia

Tel. 944 951 066

Email: psantamaria48920@gmail.com

www.upportugalete.org

Portugaleteko Udala Kultura saila
Ayuntamiento de Portugalete Área de Cultura

ANDRA MARI BASILIKA

PORTUGALETE

Maria Diaz de Harok 1322ko hiri-gutunean tenplu bat eraikitzeke agindu zuen Andra Mariaren izenpean. XV. mendearen erdian hazkunde ekonomikoa zela eta, lehendabiziko tenplu gotiko hura berehala txiki geratu zen gero eta gehiago hazten ari zen populazioarentzat eta Portugaleteko biztanleek eliza hobetzea erabaki zuten.

1492an hasita zeuden lanak eta 1580an bukatu ziren. Eraikitze prozesu luze hori dela eta, eraikina gotiko-errenazentista dugu, euskal gotikoa izendatzen duguna eta berezitasuna ematen diona. 1530etik Juan de Garita izan zen lanen burua.

Portugaletako Andra Mari Basilika tonalitate atsegin eta leunarekiko harlanduko hareharri batean landuta dago, nahiz eta kanpoaldetik nahiko higatuta agertu. Barnean oso ondo mantenduta dago.

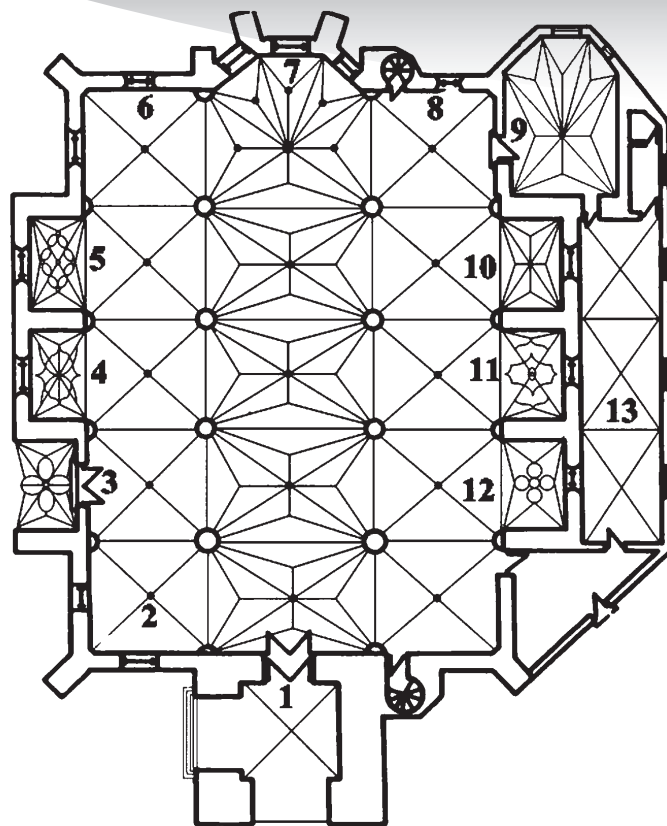
Basilikak hiru habearteko fabrika bat aurkezten du bost tarterekin. Alboko habearteak zentralaren altuerako bi herenetara heltzen dira, estriboen eta arku arbotanteen bidezko orekako sistema beharrezkoa izanez. Mailakatzeko honek triforio bateko existentzia, habearte zentrala dabilen korridore estua, baimentzen du arku konopialetako galeria ikusgarria osatuz. Itsatsitako zutabeak dituzten zutabe zilindriko batzuek apuntatutako gurutzegangak sortzen dituzten arkuak sostengatzen dituzte.

Tenpluko gotikoa agertzen da apuntatutako zutabeak lotzen dituzten arkuetan eta egitura inguratzen duten leiho zabaletan, ojiba erakoak ere. BERPIZKUNDEA agertzen da **Erriberako Portalean (1)**, **Sakristiarako** sarbidean eta koruari dagokion tarteko leiho zabaletan. Apaingarrian, berpizkundea nabaritzen da apainketa begetalean eta **Salazar Kapera**ko hilibian.

Dorrearen (12) proiektua Lucas de Longa-k egin zuen 1681ean eta XVIII. mendean zehar burutu zen. Gerra karlistetan bonbardaketek suntsitu zuten eta 1894an linterna eta kupula berregin ziren Francisco de Berriozabal-en proiektuarekin.

Kapera Nagusiak (5), habearte zentralako goiburuan kokatuta, absidea hartzen du. Hartan presbiterioa eta aldare nagusia kokatzen dira. Tertzaletdun gurutzeganga bat dauka sei puntako izar deigarrian gailentzen dena. **Erretaula Nagusiak**, Euskadiko pizkundeko eskulturako lan nabarmenenetako batek, kapera honen buru du. Guyot eta Juan de Beaugrant eta Juan de Ayala eskultoreek egin zuten 1549 eta 1555 bitartean. Juan de Imberto-k mihiztatu zuen. Kale zentralaren polikromia Andres de Rada arabarrak egin zuen 1749an.

Erretaula handienetik nabarmendutako leku batean dago **Andra Mari**-ren polikromatutako taila zaharra tronuratuta. Beharbada berezko fundatzaileak, Maria

Diaz de Harok, dohaintza eman zuen hiribilduaren fundazioaren unean jatorrizko elizan gurtu ahal izateko, biak dira XIV. mendearen hasierakoak. Basilikako titularra eta hiribilduko patroia da.

Horma-bularren artean irekitzen dira bost kapera eta **Erriberako Atariko (1)** sarrera. Kapera hiribilduko familia nabarmenenak ziren eta eskainita dagoen santuaren patronimikoa edo **familia jabearen izena** zuten. Bere gangetako arkuetan, berpizkundearen moduak agertzen dira.

Salazar Kapera (2) 1532an Pedro Gonzalez de Salazarek, Lope Garcia de Salazar historialari eta banderizaren bilobak, eraikitzea agindu zuen. Pizkundeko

hilibia, oraintsu zaharberrituta, barne hartzen du. Burdin hesi neogotiko batek ixten du kapera.

Erregeen Adoraziaren Kapera (3) dago XIX. mendean eraikitako pizkundeko arkuak sostengatzen duten pilastretan zizelkatutako bi ezkutuk eskolta emanda. Hartan Erregeen Adorazioko erretaula bikaina aurkitzen dugu, Beaugrant anaiek egina.

Sortzez Garbiaren Kaperako (8) sabaian Salazar, Muñatones, Uribarri, Butroi eta Mugikatarren ezkutua ikusten dira. Erretaula neogotikoak Pietatearen, Jesusen erorketaren eta Baratzeko Otoitzaren erliebeak dauzka, Vicente Larrea Aldamaren lantegian eginak. Honek **pulpitua** eta Basilikako ahots-itzulkina ere egin zituen.

San Antonio-ren Kapera (9) 1542an eraiki zen. 1490-1500 urteetako den Atariko Kristoaren imajina hartzen du, hispaniar-flamenko garaiko taila gotikoa. Lehen, Atariko Kristoaren ermitaren buru zuen, oso beneratuta hiribilduan, batez ere, itsasgizonek.

1569an **Santiagoren Kapera (10)** eraikitzea agindu zen. Atentzioa ematen du bere pizkundeko burdin hesiagatik, bere estiloan Bizkaiko lanarik garrantzitsuen hartzen dena. Santiago Matamoros-i eskainitako pizkundeko erretaula badauka, aldareko mahai gainean jarrita, bankua, bi gorputz eta atikoz osatuta dagoena.

Oraintsu zaharberritutako pizkundeko pintura flamenkoko bi lagin bikain erakusten dira Basilikan. **Birjinaren Koroatzeko Triptikoa (4)** lan aberatsa da kolore-bizitasunean eta konposizio saiatukoa. Datu aipagarri bezala, Hirutasun Santuaren hiru ki-deak (Aita, Semea eta Espiritu Santua) zehazki aurpegi bera duten hiru gizon gazte bizardunek irudikatutakoak dira. Jantzien ondasunagatik nabarmentzen duen **Haurrarekiko Birjina (6)** ere badago, Alberto Durero-ren xilografia bati jarraituz. Lore-osagarriagatik eta kolore ahulagatik ere nabarmentzen da, non pertsonaien aurpegiak ia agertzen ez diren. Taula fla-